

6. Лихолат Т.В. Регуляторы роста древесных растений. — М.: Лесн. пром-сть, 1983. — 104 с.
7. Меницкий Ю.Л. Дубы Азии. — Л.: Наука, 1984. — 313 с.
8. Чайлахян М.Х., Некрасова Т.В. О преодолении полярности у черенков лимона // Физиология растений. — 1954. — 1, № 1. — С. 65—72.
9. Шумик М.І. Біоекологічні особливості видів роду *Quercus* L. в умовах техногенного та урбанізованого середовища: Автореф. дис. ... канд. біол. наук. — К., 1995. — 26 с.
10. Яньшин В.П. Роль науки в создании лесов будущего // Тез. докл. Всесоюз. конф. Пушкино : Б. и., 1981. — Л., 1981. — С. 124.
11. Heslop-Harrison J. Genetics and the development of higher plants: a summary concepts // Plant Physiology, V. Vic, Ed. F.C. Steward. — New York; London: Acad. Press, 1972. — P. 341—366.
12. Kramer P., Kozlowski T. Physiology of woody plants. — New York; San Francisco; London: Acad. Press, 1979. — 811 p.

Надійшла 09.03.2000

ФОРМИРОВАНИЕ ГЕНЕРАТИВНЫХ ОРГАНОВ QUERCUS ROBUR L. ВСЛЕДСТВИЕ ИНИЦИИИ РЕПРОДУКТИВНОГО ПРОЦЕССА

И.В. Красноштан

Уманский государственный педагогический университет им. П. Тычины, Украина, Умань

Исследовано формирование генеративных органов на побегах ювенильных деревьев *Quercus robur* L. вследствие применения водных растворов хлорхолинхлорида

УДК 634.017:712.4

разной концентрации в отдельные фенологические фазы роста побегов. Установлено, что хлорхолинхлорид существенно влияет на формирование женских цветков и мужских соцветий, количество которых наибольшее при обработке крон опытных деревьев по окончании роста побегов. Растворы разной концентрации действующего вещества препарата оказывают неодинаковое стимулирующее действие при иницировании репродуктивного процесса.

FORMATION OF GENERATIVE ORGANS OF QUERCUS ROBUR L. AS A RESULT OF STIMULATION OF REPRODUCTIVE PROCESS

I.V. Krasnoshtan

P. Tychina Uman State Pedagogical University, Ukraine, Uman

The formation of generative organs on the sprouts of juvenile trees of *Quercus robur* L. as a result of using the chlorcholinchloride water solution of different concentration in certain phenological phases of sprout growing has been researched. It has been determined that the chlorcholinchloride has a real influence on formation of female flowers and male floscules. After finishing the sprout growing when crowns of the researched trees were treated the female flowers and male floscules quantity was the highest. Different concentration of this substance determines various stimulative action on the formation of the female flowers and male floscules.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ КОМПОЗИЦІЙ ІЗ ДЕРЕВНИХ ПОКРИТОНАСІННИХ

В.Ф. ПИЛИПЧУК

Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України
Україна, 01014 Київ, вул. Тімірязєвська, 1

Наведено п'ять основних принципів створення декоративних груп із покритонасінних дерев та кущів. Подано приклади поєднання їх з типами садово-паркового ландшафту. Узагальнено принципи класифікації груп із покритонасінних.

З розвитком садово-паркового будівництва роль композицій із деревних та кущових рослин (у тому числі покритонасінних) зростає,

тому спеціалістам, які займаються створенням зелених насаджень, необхідно знати основні методи групування декоративних рослин. Найлегше досягти цього, дотримуючись таких основних принципів: екологічного, фі-

© В.Ф. ПИЛИПЧУК, 2000

тоценотичного, систематичного, декоративного [4—6] і вміло використати їх на практиці.

Сприятливі взаємовідносини між рослинами всередині створених угруповань виникають частіше в тих випадках, коли поєднання рослин наближається до природного фітоценозу, який склався внаслідок тривалого розвитку рослинного світу. Тому композиція не може бути стійкою, якщо не буде взято до уваги взаємний вплив рослин, що входять до її складу. Під час наших досліджень в парках ми виявили, що є групи за участю покритонасінних, які не завжди відповідають основним фітоценотичним принципам добору рослин.

Систематичний принцип формування зелених насаджень базується на спорідненості і тому схожості рослин, які належать до одного і того ж роду, мають багато спільного у формах крони, стовбура, характері гілкування, фактурі і забарвленні кори. Концентрація на певній ділянці парку великої кількості видів і форм одного роду рослин збільшує мальовничість даного ландшафту, а єдність будови квіток різних сортів створює декоративний ефект великої сили і виразності.

Художньо-декоративний принцип вимагає глибоких знань декоративних властивостей рослин, сезонної і вікової динаміки розвитку. Велика увага надається розмірам рослин, декоративним якостям стовбура, крони, кольору і фактурі листя, характеру і строкам цвітіння тощо.

У парках завжди присутні декілька типів садово-паркових ландшафтів, з якими повинно бути пов'язане застосування зазначених принципів. У кожному із типів ландшафтів один із принципів є головним, інші — підпорядковані, але екологічний — завжди повинен враховуватися незалежно від того, який принцип є головним. У парках для створення насаджень лісового типу головним є фітоценотичний принцип. У ландшафтах паркового типу насадження також можуть створюватись з урахуванням фітоценотичного принципу, але перевага надається декоративному.

Для ландшафту регулярного типу основним є декоративний принцип. Його застосовують з метою створення садових та альпій-

ських типів садово-паркових ландшафтів. У кожному типі вагоме місце займають групи. Вони створюють силует парку, наповнюють його гамою кольорів, збагачують його колорит. Різні підходи до визначення структури, складу, величини та призначення груп дозволяють досягти єдності та гармонії загальної композиції парку.

Покритонасінні мають найбільший декоративний ефект, коли вони ростуть в умовах екологічного оптимуму. На жаль, це положення у практиці садово-паркового будівництва не завжди враховується. Так, з досліджених нами 495 груп у 19 парках Києва 8 % не відповідають найголовнішому принципу побудови композицій — екологічному. Був проведений детальний ландшафтно-естетичний аналіз груп для виявлення найвдаліших декоративних композицій за складом, величиною, станом, декоративністю та іншими показниками. Групам, які відзначалися високими естетичними якостями, сприймалися як самостійний елемент композиції і без додаткових заходів були включені в загальну паркову композицію, присвоювався 1 бал (таких налічувалося 30,8 %). Групи із середніми естетичними якостями (загущені посадки тощо), які потребують порівняно незначних заходів для поліпшення їхніх декоративних якостей, були оцінені 2 балами (58,7 %). У 3 бали оцінювались групи з низькими естетичними якостями, які потребують корінних заходів для поліпшення їхнього вигляду (10,5 %).

На підставі результатів аналізу наукових джерел [1—8] та власних досліджень, проведених у парках Києва, нам вдалося узагальнити принципи, покладені в основу класифікації груп із деревних покритонасінних:

- за дендрологічним складом: деревні, деревно-кущові;
- за величиною: малі (3—5 рослин, ширина повинна бути не більше $1/2$ висоти H дерев у період їх повного розквіту); середні (до 11 рослин, ширина — $1 H$); великі (до 25 рослин, ширина — $1,5—2 H$);
- за типом композиції: чисті (однорідні групи), прості й складні за формою; змішані (різномірні групи), прості й складні за формою;

- за структурою зеленого полог: компактні (щільні), рихлі (ажурні);
- за структурою крони: грубі, середні, тендітні (тонкі);
- за кольором крони: темні, світлі;
- за розміщенням у групі: симетричні, асиметричні;
- за декоративним складом: силуетні і колоритні; гармонійні і контрастні;
- за емоційною дією на психіку: збуджувальні, зосереджувальні, заспокійливі;
- за призначенням: самостійні, супутні, прикріплені до інших масивів;
- за довговічністю: довговічні, середньої довговічності, недовговічні.

Така класифікація дає можливість при створенні ландшафтних груп за участю покритонасінних враховувати питання, які виникають під час проектування, наприклад про видовий склад, розміри і кількість рослин, про відстань між окремими екземплярами і т. ін. Вона не виключає можливості участі покритонасінних у групах, що мають високі декоративні якості і порівняно стійкі в міських умовах. Враховуючи ці принципи, можна створювати групи, котрі відповідатимуть усім вимогам естетичності та декоративності.

1. Боговая И.О. Основы композиции групп из деревьев и кустарников и размещение их в лесопарке // Формирование лесопарков ландшафтов созданием групп. — Л.: Лениздат, 1971. — 115 с.
2. Боговая И.О. Ландшафтные композиции. — Л.: ЛТА, 1977. — 38 с.

3. Лунц Л.Б. Городское зеленое строительство. — М.: Стройиздат, 1974. — 280 с.
4. Рубцов Л.И. Садово-парковый ландшафт. — К.: Изд-во АН УССР, 1956. — 212 с.
5. Рубцов Л.И. Проектирование садов и парков. — М.: Стройиздат, 1973. — 196 с.
6. Рубцов Л.И. Деревья и кустарники в ландшафтной архитектуре. — Киев: Наук. думка, 1977. — 272 с.
7. Стойчев Л.И. Парковое и ландшафтное искусство. — София: Земиздат, 1962. — 385 с.
8. Таран И.В., Агалова А.М. Пейзажные группы для рекреационного строительства. — Новосибирск: Наука, 1981. — 240 с.

Надійшла 04.03.2000

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ СОЗДАНИЯ КОМПОЗИЦИЙ ИЗ ДРЕВЕСНЫХ ПОКРЫТОСЕМЕННЫХ

В.Ф. Пилипчук

Национальный ботанический сад
им. Н.Н. Гришко НАН Украины, Украина, Киев

Представлено пять основных принципов создания декоративных групп из покрытосеменных деревьев и кустарников. Даны примеры их сочетания с типами садово-паркового ландшафта. Обобщены принципы классификации групп из древесных покрытосеменных.

BASIC PRINCIPLES OF MAKING COMPOSITIONS FROM ANGIOSPERM TREES

V.F. Pylupchuk

M.M. Grishko National Botanical Gardens,
National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine, Kyiv

This paper gives five main principles of making ornamental groups from angiosperm trees and shrubs. Examples of their combination with the types of landscape architecture are described. Principles of woody angiosperm groups classification are generalized.